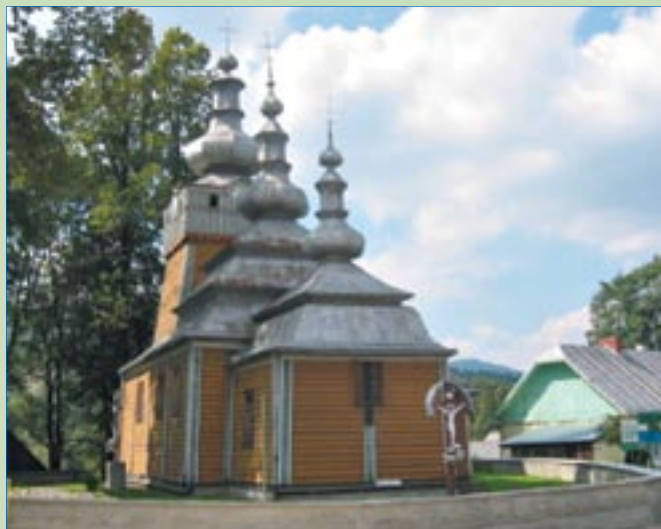

Wysowa - miejscowość uzdrowskowa z licznymi ujęciami wód mineralnych, położona w górnym biegu Ropy na wysokości 505-550m. n.p.m. Otoczona wzniesieniami Gór Hańczowskich. Już w czasach starożytnych (II-IV w. n.e.) prowadził tędy jeden z rzymskich szlaków handlowych. Pierwsze pisane wzmianki o wsi pochodzą z XIV w. Znajdowała się ona przy ważnym szlaku handlowym prowadzącym na południe Europy. Wówczas Wysowa należała do dóbr Gładyszów. Zamieszkiwana przez Rusinów, obecnie zwanych Łemkami. W XV w. w Wysowej prawosławni kupcy Grecy i Ormiańscy posiadali liczne składy wina. Rozwijało się rzemiosło (wyrób gontów i beczek). W 1770 r. nieopodal Wysowej miały miejsce zacięte walki wojsk carskich z konfederatami barskimi pod wodzą Kazimierza Pułaskiego. U schyłku XVIII w. po raz pierwszy zaczęto korzystać z wód mineralnych Wysowej na szeroką skalę, co tak relacjonował Ewaryst Kuropatnicki: „Wysowa. Wieś ruska JW Lanckorońskiego, wojewody braclawskiego; w której jest woda mineralna; i ten pan corocznie tam używa kąpieli, której czerstwość zdrowia przypisuje. . .”. Przed I wojną światową kurort mógł obsłużyć do 2 tys. gości rocznie i zwany był galicyjskim Merano. W czasie I wojny światowej tereny uzdrowskowe uległy zniszczeniu. W okolicach liczne cmentarze wojenne z tego okresu. W latach 1945-47 miejscową ludność łemkowską wysiedlono na Ukrainę i ziemie zachodnie Polski.

Cerkiew prawosławna pw. św. Michała Archanioła (dawniej greckokatolicka), orientowana, drewniana, wzniesiona w 1779 r. na miejscu poprzedniej, spalonej przez konfederatów barskich, o czym świadczy inskrypcja zapisana na belce wewnątrz cerkwi. Świątynia należy do typu zachodniołemkowskich obiektów sakralnych. Pierwotnie cerkiew trójdzielna, obecnie dwudzielna. W 1910 r. rozbudowana o wieżę dzwonową. Wewnątrz polichromia o motywach architektonicznych, ornamentalnych o charakterze neogotyckim, datowana jest na koniec XIX w. Kompletny ikonostas barokowy z XVIII w., a po stronie północnej nawy barokowy kiot z ikoną Matki Bożej, wykonany przez braci Bogdańskich. W latach powojennych, po wysiedleniu miejscowej ludności łemkowskiej, w cerkwi urządzono magazyn. W 1956 r. przekazana wyznawcom prawosławia, do dziś pełni funkcję sakralną. Kilkakrotnie remontowana.

fot. B. Wades

Ścieżka pieszo-rowerowa na św. Górę Jawor

Dojście do kaplicy od cerkwi w Wysowej – początkowo szlakiem zielonym. Po przekroczeniu Ropy, po około 300 m. zejście ze szlaku w lewo - na południe poprzez łąki i wzdłuż zadrzewionego jaru, wyraźna ścieżka do kaplicy. Po drodze piękna panorama południowej części Wysowej i Blechnarki. Trasa ścieżki ok. 3 km. Czas przejścia ok. 1-1,5 godz. Przejazd rowerem ok. 30 min.

fot. R. Dubec

Ścieżka pieszo-rowerowa na św. Górę Jawor

Góra Jawor (720 m n.p.m.)

Kaplica p.w. Opieki Matki Bożej, posadowiona jest na północnym stoku wzniesienia, otoczona liściasto-iglastym drzewostanem. Drewniana świątynia wzniesiona została w 1929 r. w miejscu objawienia się Matki Bożej. Obecnie stanowi obiekt filialny parafii prawosławnej w Wysowej. Obok studnia z uznawaną za uzdrawiającą wodą. Po wojnie, kapliczka wykorzystywana była jako schronisko funkcjonariuszy W.O.P. Pozbawiona opieki została zbeszczeszczona i zrujnowana. Dopiero pod koniec lat 60., staraniem prawosławnych mieszkańców okolicznych wsi, przeprowadzono generalny remont kaplicy i uzyskano zgodę na ponowne odprawianie nabożeństw. Wewnątrz polichromia wykonana przez uczniów prof. Dobrzańskiego z Krakowa. Sanktuarium na Górze Jawor zwane jest łemkowskim Lourdes.

Nabożeństwa na Górze Jawor odbywają się kilka razy w roku. Cyklicznie: W piątą niedzielę po Wielkanocy (niedziela o Samarytance), 12 lipca (św. Piotra i Pawła), 28 sierpnia (Zaśnięcie Matki Bożej), 21 września (Narodziny N.M.P.), 14 października (Opieki Matki Bożej – Pokrow), jak również okazjonalnie nabożeństwa intencyjne.

fot. M. Cekliński

Święta Góra Łemków

Położona w przygranicznym pasie ze Słowacją, oddalona zaledwie 3 km od Wysowej Góra Jawor, to szczególne miejsce dla Łemków. Góra ta zwana jest bowiem przez nich ŚWIĘTĄ z racji szczególnych wydarzeń, jakie miały miejsce począwszy od pamiętnych jesiennych

fot. M. Cekliński

dni 1925 roku. Wówczas, a było to dokładnie późnym wieczorem 21 września 1925 r., trzy kobiety, wśród nich Głafira Demiańczyk, wdowa z Wysowej, przekroczyły potajemnie w tym miejscu granicę. Wracaly z odpustowego święta ze słowackiego Gaboltova. Była to dla nich najkrótsza droga do domu. Chodziły tędy latami, gdyż za austriackich czasów nie było tu żadnej granicy. Owego wieczora, gdy kobiety przechodziły przez polanę u wierzchołka góry, nagle rozbłyśło niezwykle światło.

Następnego dnia kobiety przybyły na polanę ponownie. Zjawisko niezwykle światła powtórzyło się, a Głafira, zwana potocznie Firyją, doznała szczególnej łaski widzenia Matki Bożej, która do niej przemówiła prosząc, aby w tym miejscu postawić krzyż i wznieść kaplicę

fot. R. Dubec

fot. M. Cekliński

ze świętym wizerunkiem Bogarodzicy. Po wielu staraniach i przeszkodach ze strony niedowiarków 14 października 1929 r., w dzień święta Opieki Matki Bożej (Pokrow), kapliczkę konsekrowano. Pośrodku polany wybito źródło orzeźwiającej wody. Ludzie ciągnęli tu zewsząd, a wielu z nich schorowanych i kalek doznało cudownych uzdrowień. Po dzień dzisiejszy na św. Górę Jawor przybywają pielgrzymi z całego świata, różnych narodowości i wyznań wnosząc modlitwy do Matki Bożej, orędowniczki wszystkich chrześcijan. Od kilkunastu lat na św.

fot. M. Cekliński

Górę Jawor podążają w dniu święta Apostołów Piotra i Pawła (12 lipca) zorganizowane pielgrzymki młodzieży prawosławnej. Pamiętkami po pielgrzymkach pozostają krzyże wotywnie ustawiane wokół kaplicy.

